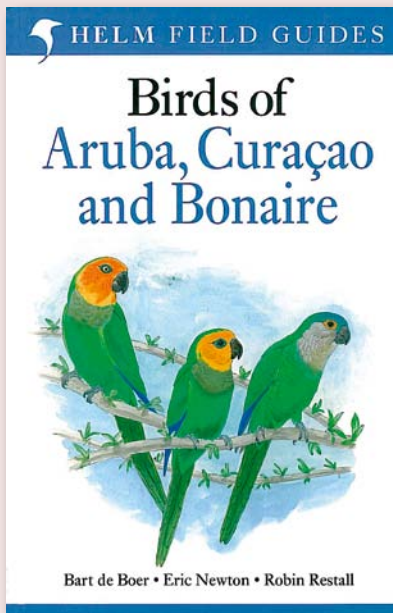

Birds of Aruba, Curaçao and Bonaire

Bart de Boer, Eric Newton & Robin Restall
2012. Christopher Helm, London. ISBN
978-1-4081-3727-7. 176 blz. Prijs £ 19,95.

Bijna 30 jaar na de vorige gids voor de vogels van Aruba, Curaçao en Bonaire (*Birds of the Netherlands Antilles*, Voous 1983) is het verschijnen van deze veldgids een welkome aanvulling op de literatuur over de vogels van deze kleine stukjes van ons koninkrijk in de zuidelijke Caribische Zee. Je zou kunnen zeggen: daar hebben we jaren op gewacht! Het boek van Voous was eigenlijk geen echte veldgids, eerder een klein handboek met veel tekst maar relatief weinig illustraties. Bovendien is het al vele jaren uit de handel. In dit nieuwe boek zijn alle ooit op of vlakbij de eilanden aangetroffen vogels niet alleen beschreven maar ook afgebeeld. De gids is dus bruikbaar in het veld, maar zeker ook bij de voorbereiding van een bezoek aan de eilanden. Het stevige bindwerk maakt de gids aanvankelijk wat stug in de hand, maar lijkt een flinke levensduur in het veld te garanderen. Ook in dit opzicht is het een waardig lid van de serie *Helm Field Guides*.

Het boek begint met korte inleidende hoofdstukken over ligging, landschap, klimaat, dieren- en plantenwereld van de eilanden en een beknopt overzicht van de beste plaatsen om vogels te zien. Dan

volgen 69 dubbele bladzijden met steeds rechts illustraties en links de beschrijving van één tot zes vogelsoorten. Aan het slot vinden we een tabel van alle soorten met een aanduiding op welk eiland ze voorkomen. In deze tabel worden ook bedreigde soorten geïdentificeerd, op basis van de criteria van *BirdLife International*. De enige soort die als *Endangered* wordt gekwalificeerd is de soms in de wateren rondom de eilanden waargenomen Zwartkapstormvogel *Pterodroma hasitata*.

De soortbeschrijvingen geven de vogelnamen ook in de talen van de eilanden, een korte beschrijving van het verenkleed – met diagnostische kenmerken in een vetter lettertype – en informatie over geluid, habitat en status. De eilanden liggen op diverse trekroutes aan de rand van een uiterst soortenrijk continent. Daardoor is de status van relatief veel soorten die van zeldzame gast; 43% van de beschreven soorten is minder dan tien keer waargenomen. Sinds het verschijnen van de vorige gids is het aantal soorten gestegen van 215 naar 286, waarbij het verschil vooral op het conto komt van schaarse gasten.

De meeste van de afbeeldingen zijn niet speciaal voor deze gids getekend, maar overgenomen uit andere door Robin Restall geïllustreerde gidsen. De organisatie op de pagina is wel speciaal voor deze gids ontworpen. Toch leidt die soms tot enige onevenwichtigheid. De gemakkelijk herkenbare Amerikaanse Schaarbek *Rynchops niger*, waarvan mogelijk drie ondersoorten voorkomen, neemt bijvoorbeeld een hele bladzijde in. Moeilijk te onderscheiden vliegenvangers moeten het met heel wat minder figuren doen. Bij de papegaaien wordt meer ruimte gegeven aan de verwilderde soorten dan aan de op de eilanden algemene Maïsparkiet *Aratinga pertinax*. De drie ondersoorten (één per eiland) daarvan zijn wel aantrekkelijk afgebeeld op de voorkant van het boek.

De illustraties zijn adequaat, maar niet altijd bijzonder aantrekkelijk. Sommige zijn echter heel mooi, bijvoorbeeld die van de Amerikaanse zangers, *Parulidae*. Deze zullen de eilanden echter zelden in het kenmerkende prachtkleed aan-

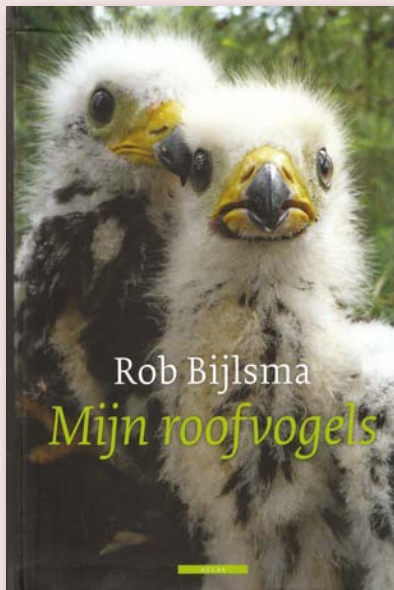
doen, vaker in het lastiger onvolwassen of winterkleed. Ook voor enkele andere groepen, zoals de kleinere strandlopers, zal verdere informatie soms nodig zijn om tot zekere herkenning te komen. In het bespreeksexemplaar zijn veel van de figuren wat flets afgedrukt. Een enkele keer stemt de afbeelding niet overeen met de beschrijving in de tekst. De onderstaartdekveren van het Amerikaans purperhoen *Porphyrio martinicus* heten in de tekst zwart, terwijl ze correct wit zijn afgebeeld. Eén van de Kleinste Jagers *Stercorarius longicaudus* heeft op het plaatje een borstband gekregen die hij niet zou mogen hebben. Op twee platen zijn de namen van de afgebeelde soorten verwisseld. Voor de Schoorsteengierzwaluw *Chaetura pelagica* en de Zwarte Gierzwaluw *Cypseloides niger* op plaat 44 is dat vrij gemakkelijk te constateren, maar de verwisseling van de toch al verbijsterend op elkaar gelijkende Amerikaanse Fregatvogel *Fregata magnificens* en de Grote Fregatvogel *F. minor* op plaat 9 valt alleen echt op door de rode oogring van het wijfje van de Grote die op de plaat een Amerikaanse wordt genoemd.

Vergelijking met de in *Ardea* verschenen checklist voor deze eilanden (Prins *et al.* 2009; *Ardea* 97: 137-208) leert dat de wetenschappelijke naamgeving en de volgorde van soorten soms ingrijpend verschilt. Deze gids volgt in dit opzicht helemaal de AOU-checklist, met uitzondering van de algemene Maskergrondvink *Tiaris bicolor*, lokaal bekend als 'Mofi'. Volgens de AOU is dat een gors van de familie *Emberizidae*, maar deze gids weet dat zo net nog niet. Van twee in de checklist opgenomen soorten hebben de auteurs de aanwijzingen voor echt wild voorkomen te zwak geacht, die vinden we niet terug: Guirakoekoek *Guir guira* en Huiskraai *Corvus splendens*. Wel zijn sedert 2009 weer twee nieuwe soorten vastgesteld: Kleine Fuutkoet *Heliornis fulica* en Geelkeelzanger *Dendroica dominica*. Ook deze gids zal na een aantal jaren dus weer niet meer volledig zijn. Het aantal waargenomen soorten zal blijven stijgen. Het verschijnen van dit boek kan daar zelf weer aan bijdragen omdat bewoners van en

bezoekers aan Aruba, Curaçao en Bonaire beter voorbereid zijn op wat hen te wachten staat, en hun oog daardoor gescherpt is voor wat nog niet is gedocumenteerd.
– Jan Wattel

Mijn roofvogels

Bijlsma R. 2012. Uitgeverij Atlas. ISBN 978 90 450 2126 3. 415 pagina's, prijs € 29,95.

In iedere tak van sport heeft men inspirators nodig. Veelal authentieke, geestdriftige, gepassioneerde persoonlijkheden, die anderen prikkelen en ertoe bewegen het beste uit zichzelf te halen. In zowel het professionele als vrijwillige vogelonderzoek is dat niet anders, of zou dat niet anders moeten zijn. Vooral in een tijd waarin ook het natuurbeleid en -beheer zich laat leiden door de waan de dag, struisvogelpolitiek en gemakkelijke twitter-oneliners, zijn originele criticasters broodnodig. Dat Rob Bijlsma in de Nederlandse vogelwereld zo iemand is, moge duidelijk zijn. Boeken waarvan hij (mede-) auteur was, zoals de *'Ecologische Atlas van de Nederlandse Roofvogels'* (1993), *'Handleiding veldonderzoek Roofvogels'* (1997) en *'Living On The Edge'* (2009), werden door menig een verslonden en motiveerden om zelf het veld in te gaan, te tellen, observeren, meten, wegen en wat dies meer zij. Hetzelfde geldt voor zijn talloze publicaties

in vooral Nederlandse vogeltijdschriften. 'Mijn roofvogels' kan zonder twijfel aan die lijst worden toegevoegd.

Hoewel Bijlsma zich nimmer beperkte tot roofvogels, nam de soortgroep verhoudingsgewijs ongetwijfeld de meeste tijd in beslag van de ruim 57 000 velduren, verdeeld over ruim 10 000 dagen, die hij in de afgelopen 40 jaar maakte. 'Mijn roofvogels' dekt de lading van het boek echter geenszins, want de 51 korte hoofdstukjes bieden veel meer. Voor wie *De Takkeling* - het blad van de Werkgroep Roofvogels Nederland (WRN), waarvan Rob de motor is - binnenstebuiten keert zullen verschillende hoofdstukken bekend voorkomen, zoals bijvoorbeeld die over de jonge Wespendienven Burp en Warp die bij Bijlsma thuis opgroeiden. Het blijft enerverend om te zien hoe Bijlsma op basis van zijn veldwerk ogenschijnlijk eenvoudig de relatie kan leggen tussen de hoeveelheid beukenootjes en de dichtheid van de Bosmuis, om vervolgens de jongenproductie van Buizerds aan die bosmuizendichtheid te relateren. Of hoe het gemiddelde aantal teken dat zich per 100 velduren vastbijt in Bijlsma correleert met goede mastjaren van Beuk en Zomereik, doordat muizenpopulaties toenemen in die mastjaren, wat weer een goede voedingsbodem biedt voor tekenlarven, om maar wat te noemen. Om al die puzzelstukjes te vergaren, heb je een ijzeren doorzettingsvermogen nodig (want die beukenootjes, Bosmuizen en vastzittende teken moeten wel worden geteld), dat Bijlsma zegt te danken aan de calvinistische inslag die hij van huis uit meekreeg.

Ook hoe hij de vloer aanveegt met gevestigde instanties zal menig een bekend voorkomen. In dit geval door vlijmscherpe kritiek op roofvogelshows, op roofvogelvervolgung uit de hoek van de (Friese) weidevogelbescherming, op kort en flitsend onderzoek van huidige wetenschappers, het beheer en de communicatie door een organisatie als Staatsbosbeheer, volksverlakkerij zoals de Gedragscode (Zorgvuldig) Bosbeheer en de desinteresse voor vogelonderzoek vanuit de overheid. Bijlsma's afkeer tegen onkunde en het verkondigen van gebakken

lucht is groot. Sommigen zullen zijn boude uitspraken en ongevraagde meningen wegwimpelen als 'makkelijke praat', maar niemand kan om de kern van waarheid heen, want de spijker wordt menigmaal smakelijk op de kop geslagen.

Over 'Mijn roofvogels' zal ongetwijfeld het laatste woord nog niet zijn gezegd of geschreven. Het boek is te veelomvattend voor een beknopte beschrijving. Feit is dat 'Mijn roofvogels' prima is geschreven, een lust is om te lezen, een inspirerend relaas is voor ieder met passie voor ornithologie, en bovendien humoristisch tot ronduit hilarisch, waarbij Bijlsma's verklarende woordenlijst van de Nederlandse natuurbescherming nog het meest leidt tot lachsalvo's: *"Weidevogelbescherming: persoon die ervan overtuigd is dat God een vergissing beging toen Hij tijdens de schepping andere diersoorten dan kieviten en grutto's ontwierp, en die eigenhandig die vergissing wil rechtzetten. En dat dan in het Fries."* Hetzelfde geldt voor de maar liefst 195 'Noten' die achterin het boek de teksten verklaren en kracht bijzetten. Daar zijn ook nog 32 pagina's met literatuurverwijzingen te vinden (!).

Als er dan toch een punt van kritiek moet zijn, dan is het wellicht de alfabetische volgorde van de hoofdstukken. Een chronologische zou toch logischer zijn geweest, omdat hoofdstukken zoals 'Hindelaan', 'CJM', 'Inventariseren' en 'Kijkers' de lezer verhalend bekend maken met hoe Rob leeft en waar dat zijn oorsprong vond. In 'Hindelaan' beschrijft hij namelijk hoe hij ervoor koos zijn leven op volstrekt eigen wijze en gepassioneerd aan vogelonderzoek te wijden, weg van verstedelijkt gebied, met de afkeer van de wereld van 'verveling, vaste patronen, kinderen, hypotheek, baas-werknemerverhoudingen, wijven, weekends, auto's, uitgaan'. Het veld in, zoveel mogelijk, en alles noteren, dat is het devies. Om Rob zijn eigen woorden maar te gebruiken, dit boek is 'een must'. Of, heel toepasselijk, om één van zijn favoriete en in het boek vermelde popgroepen Jefferson Airplane te citeren: "feed your head" (uit: White Rabbit, 1967). Dat is wat 'Mijn roofvogels' doet. – Romke Kleefstra